

C

Speculum cōuersionis peccatoꝝ magistri dyonisi
de leuuuis alias rihel ordinis Cartusienſis. :

Qonuertere ad dominū deum tuū quo
niā corruisti in iniquitate tua. *Dee. x°.*
Cū peccatū sit auersio ac recessus mētis
create a summo inenſo ⁊ icōmutabili
bono: atq; cōuersio quedā inordinata ad bonū
creatum caducū ⁊ uanū. Constat q; ipsūz peccatum sit
maxima profundissimaq; ruina. utpote lapsus a
summo ad infimū: ab optio ad pessimū: a dignis
simo ad uilissimū. Ideo peccatoꝝ merito sue trāsgres
sionis repellī meret a deo altissimo ac p̄cipitari ī pro
fundissimū inferoꝝ: ut culpe correspōdeat pena. Cū
g° h° ita sit admoneo te peccatoꝝ ut relicto impietatis
tue errore te ad inferos pertrahēte ad tuum redeas
creatoꝝ ad tue salutis fonteꝝ. in q° sola tua cōsistit
salus. *Usquequo per abrupta ābulas uicioꝝ? Cur ite
nera eligis tenebrosa ad terrā mortis caligie cooper
tā ducētia? Aperi oculos cordis ⁊ perpedas quo ten
das. Peccatoꝝ. Quis tu qui me increpare docere iudicare
presumis? Cūz scriptū sit. Nolite iudicare ⁊
non iudicabimini. ⁊ iterum: tu quis es qui iudicas
alienum seruuꝝ: suo domino stat aut cadit. Iustus.
Putas ne intelligis que allegas? Nonne sicut de o
cultis ⁊ ignotis iudicare uetamur: sic de manifestis
iudicare lisentiamur? Immo ⁊ sepe iubemur: que ad
modū per Moyses locut⁹ ē de⁹. Iuste iudica proxi
mo tuo: ⁊ cur increpationē grauius accipis? Cū rurs⁹
per Moyses locut⁹ est dominus: publice argue fra
trem tuū. i. proximū tuū peccantem ne habeas super
illo peccatū. Cur nō attēdis q; Salōn dixit? *Diro
qui corripientem dura ceruice contemnit repentinus**

superueniet interitus. An nō credis q̄ asserit Aug⁹ ?
Si increpare errantes neglexeris peior eo efficiens :
Nonne peccantem ⁊ non corripientem eadeꝝ iuoluit
dampnatio **P**eccator. Quis te huc adduxit: ⁊ q̄s
te cōstituit iudicem super meꝝ Cur me turbas ⁊ inque-
tas: ⁊ a cōcupita delectatione me impedis **A**ulus.
An ignoras q̄ in Ecclesiastico scriptuz est: Uniuersꝝ
mandauit deus de proximo suo. Nōne tenemur di-
ligere proximos nostros sicut nos ipsos. Attēde q̄
summus p̄cipit iudex. Si peccauerit in te frater tuꝝ:
id ē proximus tuus corripe inter te ⁊ ipsum solum.
Peccator. Vnde aduenit mihi tribulatio ista. qui
sine resistentia in deliciis uiuere statui: Nonne ⁊ tu
peccatores? Cū Jacobus dicat apostolus. In multis
offendimus omnes **A**ulus. Videtur mihi impleri i
te q̄ Salomō dixit. Impius cum in profunduz uene-
rit peccatoꝝ contemnit. Amos quoq; p̄pheta. Odio
habuerunt corripientē in porta. Et itē qd̄ loquitur
Iheremias. Sapientes sūt ut faciāt mala. Sic quippe
⁊ tu qui in scripturis eruditus esse uideris per easdē
te armas ad impietatem: hoc est ad excusandū ⁊ pal-
liandū uicia tua: ad encrepandum ⁊ arguendum ex-
hortantem caritatiue. Verūptamen ut tue satisfaciā
obiectiōni: homo in scripturis multis modis uocat̄
peccator. Primo propter originale: 2º propter ueni-
ale: 3º propter mortale in quo fuit quāuis nūc in eo
non sit. Cum ⁊ Paulus apostolus p̄testetur. Vēit
Iesus peccatores saluos facere quorum p̄imus ego
sum. quarto propter mortale in quo iacet: Porro
q̄ a mortalibus uiciis abstinet: de uenialibus quoq;
dolet quotidie ⁊ ea deplorat: uirtutibusq; insistit fa-
ciens qd̄ tenet̄ iustus censē cui ⁊ licet imo iungit̄
ut eū q̄ publice peccat corripiat **P**eccator. Scriptū

est. Vbi non est auditus nō effundas sermonē. Et
rursus. Ne mittas falcē tuam in messē alienam. de
sine ergo esse sollicitus mei: etatem habeo: p̄cepta
cognosco: permitte me agere quod delectat **A**ulus.
Sapientia tua ⁊ scientia tua te deceperunt. ut asserit
Isaias. Ea quoq; que nosli impertinenter allegas.
aduerte quod sacratissimus ait p̄iceps apostolici
agminis. Melius erat non cognoscere uia iusticie q̄
post agnitiōē retrosum reuerti. Recordare ⁊ expa-
uesce q̄ filius dei repromisit. Peruus qui cognouit
uoluntatem domini sui ⁊ nō fecit: plagis uapulabit
multis. Noli phariseis te cōformare qui dixerūt ad
lumen. Nunquid ⁊ nos ceca sumus? Ne merearis au-
dire quod illi audierunt a iudice. Si ceca essetis non
haberetis peccatoꝝ: nunc auteꝝ quia dicitis uidemꝝ:
peccatum uestrum manet **P**eccator. Aduerte ⁊ tu il-
lud apostoli. Qui se putat aliquid esse: cū nihil sit:
ipse se seducit. Itēq; qui se putat aliquid scire: nūcū
cognouit quēadmodū oporteat eum scire. Cur gº
te eleuat cor tuꝝ: ⁊ quasi magna cogitas: atteritos
habes oculos? Cur sapientis ac iusti officium tibi as-
sumis: ne dicam usurpas. Dicq; sapientem ⁊ iustum
te esse p̄supponis ⁊ iactas **A**ulus. Eticō assumula-
ris: ⁊ dyalecticus acer ac recens effectus es. Verū ut
cerno correptione acuta non emēdaris nec proficis:
Immo potius obduraris. Aliud ergo assumā genº
sermōis: q̄ te ad tuoz recognitiōem deplorationē
emendationēq; uitioꝝ ac periculoꝝ queam reducere.

Captatio beniuolētie peccatoris:
Articulus primus. **S**enior .i.

Hodi fut mi disciplinam patris tui ut adda-
tur gratia capiti tuo. Vili mi si susceperis
sermōnes meos: ut audiat sapientiam auris

tua et sic intelliges iusticiam et iudicium: et equitatem:
et omnem semitam bonam. **Iunior.** Sue est hec uox
dulcis que resonat in auribus meis? **Senex.** amator
sum anime tue: et eius opto salutem. Et quoniam ex
tra uiam salutis te esse intueor: ad uiam salutem et
rectam te reducere nitor. Ideo dulcibus paterne cari-
tatis uerbis te affari ac aggredi orsus sum. **Iuuenis.**
Suumadmodum omnes homines naturaliter scire de-
siderant: sic et beatitudinem omnes naturaliter cupiunt.
Ideo informationem ob beatitudinem obtinendam
tendentem ac proficientem abicere improbum fateor:
et peruersum. Nunc ergo me doce et festinabo accipere.
Senex. Principium sapientie quam te cupio edocere:
est timor dei: ut discedas ab omni iniquitate. Hoc
itaque in primis hortor te et instruo: ut timeas deum
atque ad mandatorum ipsius obseruationes te exten-
das. Quia ingratus est deo: quicquid egeris: quicquid
studueris: quicquid ei obtuleris: neglectis his ad que
teneris. **Iuuenis.** Putabam quod in scientiis naturalibus
et speculatiuis erudire me uelles. Nam et in sapientia que
speculatiua uocatur magis quam in practica beatitudo
consistit. Sicut x^o. ethicorum ait philosophus. quod in spe-
culatione optimi speculabilis consistit felicitas. **Se-
nex.** Ad sapientiam illam eiusque contemplationem
per moralem scientiam et practicam peruenitur. Ethica
namque ad theoreticam introducit. Primum itaque mo-
ralia scripture sancte documenta tibi propono quorum
finis est operatio bona: et conuersatio uirtuosa. Si
quidem quid uirtus: quid uicium: que mandata sunt
obseruanda discimus et docemus: non principaliter
ut sciamus: sed ut bene uiuendo uirtuosi efficiamur.
Nisi istam scientiam in primis habueris et uixeris
iuxta eam: nunquam ad scientiam salutarem: nunquam

ad felicitatem pertinges. **Iuuenis.** Bona fateor est
moralis doctrina: sed uiuere iuxta eam presertim in
iuuentute molestum uidetur: estque difficile: et penale
in timore dei assidue stare. **Senex.** Nonne aliter sentit
qui dixit. scilicet ecclesiasticus. Nihil dulcius quam time-
re dei: et denuo. Timor domini delectabit cor: Ni-
hilominus sicut dicis. In seruilis timore iugiter esse est
graue: sed ardua est uia celorum. Et regnum salutis uis patitur.
Et tunc necesse est uicere se ipsum. Denique sicut dixit appo-
stolus. Qui sunt christi: carnem suam cum uiciis et
concupiscentiis crucifigunt. **Iuuenis.** Durus est sermo:
et quis iuuenum potest enim audire et adimplere? Nuis
sic potest refrenare seipsum? cum naturale sit homini
liberum esse ac libertate gaudere. **Senex.** Quorum tibi
optio datur: aut temporaliter atque carnaliter nunc
gaudere cum seculo: et post uitam hanc breuem damp-
nari et puniri eternaliter in inferno. Aut certe in uita
hac per arduam uitam ac uiam incedere salutis: et de cul-
pis preteritis penitere. Quicquid post uite huius curricula
lum eterne beatitudinis consequi brauius. **Iuuenis.**
Gravis condicio atque horribile uerbum et tamen iter
hec duo mediis esse uidetur: quod si non esset: quis non
potius eligeret temporaliter penitere in tota hac ui-
ta: quam per eam sortiri eterna supplicia. **Senex.** Quid est
mediis illud cum dicit. Hieronimus. Impossibile est
iam gaudere cum mundo: et postea regnare cum christo.
Immo cum protestetur ueritas ipsa: nisi penitentiam
egeritis omnes simul peribitis. **Iuuenis.** Veritas non
dixit. Nisi penitentiam egeritis in iuuentute peribitis.
Sic quoque quod affirmat. Hieronimus. Impossibile
est iam gaudere cum mundo: et postea regnare cum
christo. Sic reor intelligendum quod impossibile sit to-
to huius uite tempore gloriari cum seculo et post uitam

hac beatificari in deo. **Dez:** potest contingere imo contingit
sepius quod aliquis in iuuentute in deliciis conuersatus inque:
in ipso mortis articulo peniteat ac saluetur. Nonne
in extremis plurimi conuertuntur? et certe ubicumque
ceciderit lignum: ibi erit: siue ad austrum: siue ad a
quilonem. Quis tam enormiter uidetur peccasse etiam
in tota sua iuuentute sicut manasses rex iuda? qui ta
men in senectute sua penituit. **Genex.** **S**ibabudas in
uerbis: et in acumine intellectus: immo in scripturis:
Sed utinam omnibus his salubrius uteris. Hinc fre
quenter contingit ut difficilius sit conuertere ingento
sos aut litteratos atque prudentes seculi huius. quam y
diotas ac simplices. Ad quod insinuandum dixit apo
stolus. Videte uocationem uestram fratres: quia non
multi sapientes secundum carnem: non multi poten
tes: non multi nobiles sunt inter uos: sed que stulta
sunt mundi elegit deus: ut confundat sapientes. Hoc
ipsius et ipsemet christus insinuauit dicendo. Confi
teor tibi pater domine celi et terre quia abscondisti
hec a sapientibus et prudentibus: et reuelasti ea par
uulis. id est humilibus. Itaque multipliciter tibi persuasi
sum esse medium inter duo: quorum tibi optionem
proposui. Ut si homo in iuuentute sua in concupiscen
tiis uiuat et in senectute peniteat: aut etiam toto sa
nitatis sue tempore conuersetur ad libitum et peniteat
in extremis. Hoc quoque medium tu ipse eligisse uide
ris. **Quuenis.** Fateor ita esse presertim teste apostolo.
Vbi habundauit iniquitas: superhabundet et gra
tia. Cum et per Ezechielem locutus est domiuus.
In quacumque hora impius egerit penitentiam: omnium
iniquitatum eius non recordabor amplius. **Genex.**
Quam periculosum dampnosum et peruersum sit istud
tibi monstrabo.

Periculosum impium et dampnosum est penitentiam
usque ad tempus egritudinis aut senectutis differre.
Articulus secundus. **Senior .2.**

In omni materia acquiescendum est pruden
tibus et expertis in ipsa materia. Cum er
go ipsemet dominus noster Iesus christus:
sapientia dei patris et magni consilii angelus et uni
uersi sancti ipsius apostoli et prophete: ac ceteri san
cti doctores hanc penitentiae dilationem omnino dis
suadeant: concorditer reprobant: et uehementer con
demnant: certum est quod stultissimum et iniquum sit pe
nitentiam sic differre. **Quuenis.** Vbi christus sic re
probat eam? Nonne in euangelio ait? Beati serui illi
quos cum uenerit dominus inuenerit uigilantes: et si
uenerit in secunda uigilia et si in 3^a uigilia uenerit: et
ita inuenerit: beati sunt serui illi. Ergo in quacumque
etate inuenerit hominem preparatum ad mortem:
beatus est homo. quod ergo necesse est in iuuentute peni
tere: et semetipsum in arduis uirtutum exercitiis cru
ciare: ac pondus diei ac estus tam diu portare cum
ualeat homo breui compendio adipisci salutem.
Preterea in euangelica parabola loquitur christus.
Cum sero factus esset: dicit dominus uinee procura
tori suo. Voca operarios et redde illis mercedem:
incipiens a nouissimis usque ad primos. Cum uenissent
ergo singuli qui circa undecimam horam uenerant:
acceperunt singulos denarios. Venientes autem pri
mi arbitrati sunt quod plus essent accepturi. Acceperunt
autem et ipsi singulos denarios: et accipientes mur
murabant aduersus patrem familias dicentes. Huius
nouissimi tantum una hora fecerunt et pares illos no
bis fecisti: quod portauimus pondus diei et estus. Cui
bus uerbis paulo post addidit dominus. Sic erunt

nouissimi primi: et primi nouissimi. **N**ot g^o accidere
ut conuersi in senectute equales fiant primis conuer-
sis in iuuentute. Immo ut in omelia scribit Grego-
rius. **S**uidam sero conuersi a de magnis sceleribus
sibi consciu feruentiores sunt innocentibus ac mane
conuersis. Atq; ut asserit Aug⁹. Non diurnitas
temporis: non numerositas operis: sed maior caritas:
meliorq; uoluntas premiatur a domino. Non ergo
oportet ad agendum penitentiam festinare. Deniq;
cu ualde sit difficile in uis iusticie diu perseuerare:
Periculosum apparet in iuuentute conuerti cum iu-
uentus habeat multa ac magna incitamenta peccandi
atq; recidendi. Consultius ergo uidetur ad senec-
tutem uel egritudinem conuersionem penitentiamq;
differre: quatenus cor tunc tanto ardentius ac festi-
nantius ac perseuerantius conuertatur ad dominu;
quanto uidet sibi de propinquo maius imminere pe-
riculu: ac minus superesse de tempore: quemadmodu
cernimus in quibusdam reis et criminosis morti ad-
iudicatis: q; penitent uehementer. **Senior.** Audi me
filii mi: et diuinam scripturam sane intellige. **N**oli ex
uerbis ueritatis fabricare arma iniquitatis. **N**oli
abuti eloqueis spiritus sancti. **N**oli decipere temet
ipsum. **C**ur pedibus tuis expandis rethe dampnatio-
nis. **C**ur laqueis perdicionis temetipsum innectis.
Porro q; in preinducta argumetatione abusus sis
uerbis scripture eliciendo et concludendo ex sermo-
nibus christi id qd^o intentioni christi directe con-
trariu e. **N**el ut nunc uero tibi ex uerbis domini no-
stri Iesu christi ostendam. **C**erte Mathei. xxiiii. lo-
cutus est. **W**igilate quia nescitis qua hora dominus
uester uenturus sit. **I**n quibus uerbis si rite intelligis
exhortat^r ut indefineter et absq; dilatiōe iuglem⁹.

Hoc est custoditi simus: incerti quando uisitandi su-
mus a christo per mortem ac particulare iudicium.
cum infinitum extet periculum inueniri imparatu.
Hoc apertius alibi monet. **W**igilate quia nescitis die
neq; horam q̄ dominus uester uenturus sit: quolibet
ergo die et indefinenter sic conuersari tenemur quasi
morituri quocunq; die. **H**inc Marci. iij. ait. **W**ide
te uigilate et orate nescitis enim quando tempus sit.
Eodemq; capitulo rursus hortatur ac iubet. **W**igi-
late nescitis enim quando dominus ueniet sero: an
media nocte: an gallicantu: an mane: ne cu; uenerit
repente inueniat uos dormientes. i. uicioru torpore
oppressos. **I**nsuper Luce. ij. precipit. **S**int lumbi
uestri precincti: et lucerne ardentes in manibus uestris
et uos similes estote hominibus expectantib; domi-
num suum: quando reuertatur a nuptiis ut cum ue-
nerit et pulsauerit confestim aperiant ei. **H**oc autem
scitote quoniam si sciret paterfamilias qua hora
fur ueniret uigilaret utiq;: et non sineret perfodi
domum suam. **E**t uos estote parati quia qua hora
non putatis filius hominis ueniet. **I**n quib; utiq;
uerbis uult nos indefineter omni hora paratos esse:
ad uitandum eterne dampnationis periculum. quia
hora qua non putamus perhibet se uenturum. tam
ad particulare nostrum iudiciu: qd^o in morte agit
singuloru: q; ad uniuersale iudicium. **A**mplius pe-
nitentiam et conuersionem differre non est aliud qm
in peccatis manere: alios scandalizare: carnaliter ui-
uere: qd^o qm dampnabile sit dominus pandit Mat-
thei. xxiiii. ac Luce. ij. **S**i dixerit seruus malus in
corde suo dicens: moram facit dominus meus ueni-
re: et cepit percutere pueros et ancillas: et edere et bi-
bere et inebriari: ueniet dominus serui illius in uice q̄

non speret et hora qua nescit et diuidet eum idest ab electorum grege ac premio separabit et partem eius cum infidelibus et ypocritis ponet. ¶ **Iuuenis.** Batis probasti utile esse: ac tucius sine dilatione conuerti ac penitere: non tamen quod sit necessarium ad salutez nec ceteris meis satisfecisti instancis. ¶ **Senior.** Instancie tue innumerabiles sunt et decipiunt homines sub spe penitendi in posterum: manent in uiciis differuntque conuerti. Etenim quo diutius in uiciis perseverant eo plura habituantur radicanantur et assuescunt in eis. Sicque mole uiciose ac pessime consuetudinis oppremunt: ut uix queant conuolgere. atque per hoc quotidie ineptiores ad conuersionem reddunt et uix unquam ueraciter penitent. Et quis quidam talium aliquando uel in senio uel in tempore egritudinis conuertantur: hoc tamen in respectu et comparatione aliorum paucissimis dat. In sapientissimisque consistit se periculo huic committere in quo tam pauci euadunt. Quis audeat ire per iter in quo uix unus de centum euadit. ¶ **Iuuenis.** Nonne in extremis usque in ultimum uite sue momentuz potest unusquisque penitere mortalium? et quis tam amens qui uidens se protinus morituruz non de suis peniteant culpis? An non uides quod christiani quantumlibet mali: tamen dum putant se morituros confitentur: atque ecclesiastica suscipiunt sacramenta. quod nisi de suis dolerent peccatis non facerent: et certe sunt innumera biles quibus non fallor: spem remediumque salutis non audebis negare: alioquin homines ad desperationem induces. ¶ **Senior.** Verba suscipe sancti Augustini dicentis. Qui dum sani sunt penitent et se emendant: se cure hinc exeunt et salubriter moriuntur. Qui autem et sic penitent quando se diutius uiuere posse non putant: an secure hinc exeant ego non sum certus aut securus.

Et hoc loquitur Augustinus. Non quod dubitauerit an tales saluantur: dummodo ex uera peniteant contritione et discedant in ea. Sed quia paucissimi talium ueram habent contritionem et confitentur ex consuetudine quadam ecclesie: aut ex seruilis timore discretionis diuini iudicii atque eterni supplicii non ex uero zelo iusticie caritateque dei: sine qua nihil proficit ad salutez. Nam ut habetur possibile est ut homo suscipiat omnia sacramenta ecclesie et tamen dampnari potest. Sed caritate habendo non potest dampnari. Denique huius rei satis probabile signum est: quod si uiderent se diutius uiuere posse non confiterentur: neque a solitis respicerent culpis. Ideo non amore boni sed timore mali ad huius penitentiam inducuntur: quamuis ex speciali gratia omnipotentis queat accidere ut peniteant uere. Idcirco nec desperando affirmo: sed periculosissimum esse protestor penitentiaz sic differre. Idem uel legia quoque paucorum non faciunt legem. At uero tempore magne egritudinis et tempore mortis natura infirmatis ita debilitat interioresque sensus tam diu grauantur et ratio tam grauiter obfuscat: ut difficile sit sic habere ueram deuotionem salubrem contritionemque perseverantiamque finalem siue ualde specialiter gratia dei que illis tunc datur: qui eam tempore sue incolumitatis promeruerunt. Qui autem dum sani et fortes sunt ac apti ad dei obsequium deum creatorem suum peruiuant ac deserunt: in hora necessitatis extreme ab ipso relinqui merentur. Adhuc autem in extremis agonisantes tam acriter a demonibus impugnantur: ut etiam si uirtuose iam ante fuerunt conuerti facti absque precipuo dei auxilio nequeant prevalere. atque ut sanctus uir Climacus scribit. Demones qui peccatoribus adhuc sanis fallaciter persuadent peccata

nō esse ita enormia ut fert: deūq; misericordissimuz esse: om̄iq; momento etiam in extremis paratu; esse ad indulgendū. **C**ontrario ostendit agonisanti q̄ multa ⁊ enormia fuerunt eius peccata: quāta fuerit eius ingrātudo: q̄ infinita sit iusticia dei: ⁊ q̄ hor rēdū sit in manus eius incidere. Sicq; ifelicē iudicū ad desperandum: nisi forte succurrat omnipotens q tunc eos non derelinquit qui in sua iuuentute ac sanitate ei fideliter seruiuerunt. **P**ostremo conuersionē penitentiāq; differre est tēpus non solū infructuose expēdere: imo ⁊ uiciose spiritalia lucra negligere. **H**oc est profectum in omni gratia ⁊ uirtute: in multiplicatione meritoꝝ: in incremēto celestiu premioꝝ: propria animā uiciis lacerare demonibus desinere: deo altissimo ingratū proorsus existere. qui emendationem iniqui taz misericorditer prestolatur: qui ei pro malis tot bona largit: ⁊ ipsuz ad meliora hortatur. qui in se ipso taz infinite est bonitatis: sanctitatis: ac dignitatis: q solo eius amore debeamꝰ ad honoris ⁊ iocunditatem ⁊ amorem eius allici ⁊ accendi. **H**ic impie penitentiā differenti terribiliter ait apostolꝰ. **A**xistimas o homo qui impie agis: q tu effugies iudicium dei: **I**n diuicias bonitatis ⁊ patientie ⁊ longanimitatis dei contempnis. **S**ecundum duriciam autem ⁊ unpenitens cor tuum thesaurisas tibi iram idest iustam ac diram ultionem: in die ire ac reuelationis iusti iudicii dei. **I**uuenis: **P**reualuisti mihi o senex ⁊ undiq; obstruxisti mihi os contradicendi. **D**eruptamē a conuersione ⁊ penitētia indilata me retrahunt spes penitendi in posterum. atq; pensatio imense misericordie creatoris. amor quoq; pristinarum solitarumq; uoluptatum: copia facultatum: iocunda societas: speciositas terrenoz: penitentie

horroz: difficultas ⁊ labor uirtuose uiuendi: quāq; non negem periculum esse in mora ⁊ culpam in dilatione hac ipsa: in quibus tamē confido de meliori. **S**ed uehementer amiroꝝ q dicis eozū qui in iuuetute ac tēpore sanitatis prauē uiuūt: tam paucos uere penitere in fine in tantuz ut uix credere queā istud. **I**dcirco si placet hoc per scripturas ⁊ excempla euidēcius demōstres. **Genex** **S**uicqd pro tua salute agere potero agā cum gaudio.

Declaratio per scripturarū testimoniā ⁊ exēpla q paucissimi uere in fine peniteant: qui antea scelerate uixerunt. **Articulus** 32. **Senior** .1.

Secundo machabeozū .ix. narrat quēadmodū Antiochus rex superbus ac impiꝰ ppter sua facinora dire a deo plagatꝰ ē. tantū q ex corpore eiꝰ uermes scaturiebāt: ⁊ carnes eius exci debāt: ⁊ effluebāt: atq; fetore ipsiꝰ totus grauabatꝰ exercitus. **E**ūq; nec ipse suū posset sufferre fetore: uexatione propria informatus ⁊ humiliatus ait. **I**ustum est subditum esse deo: ⁊ mortalem nō paria deo sentire. **E**t subditur ibi. **H**abebat autem scelestꝰ dominum. a quo non fuit misericordia: ⁊ persecutꝰ. **P**romisit quoq; q iherusalē faceret liberam: quam paulo ante minabatur se funditus destructurum. q itē iudeos similes atheniēsis faceret: quos dixit se esse occisurum: nec dignos sepultura. **E**t q tēplū dei a se ātea spoliatū: optimis donis ornaret. **S**ancta quoq; uasa multiplicaret: sacrificioꝝq; sumptꝰ prestaret. **I**nsuper promisit se iudeuz futurū ⁊ sacra loca perābulaturꝰ: ac predicaturū dei potentiā: nec tamē cōsecutus est neuiam: sed eternaliter cōdēpnatus: uindicauitq; scelera eiꝰ i uita hac ⁊ i inferno. **Qu** **uenis**: **H**oc satis terribiliter sonat: ⁊ desperationem

multis posset icutere: presertim quod cognouit se propter crimina sua a deo percussum et emendationem promisit: immo quod gentilitate relicta legem dei assumeret: nec tamen ueniam est adeptus: sed in presenti et in futuro punitus. **¶** ubi est quod ait scriptura? **¶** Non uidebit dominus bis in diebus: non surgit duplex tribulatio. **¶** Senex. Tota illa uiciosa anthologia ex seruilis processit timore: aut ex desiderio sanitatis recuperade. **¶** Porro: scriptura quam allegas intelligit quando pena una sufficiens est pro culpe uindicta: atque dum res penam illam ex uera contritione equanimiter tolerat. **¶** Iuuenis. Si aliud quod ex scripturis occurrit ad ipsum probandum prosequeris. **¶** Senior. Ad hebreos xii. protestatur apostolus. Ne quis fornicator ut Esau sit. aut prophanus: qui propter unam escam uendit primogenita sua. **¶** Scitote enim quoniam et postea cupiens hereditatem benedictionem reprobus est. **¶** Non enim inuenit locum quaque cum lacrimis inquisisset eam. **¶** Huius qui tepestiuè rennuunt deo seruire: tempore sue angustie clamant ad eum. **¶** Et dominus prouerborum primo locutus est. **¶** Quia uocaui et renuistis: extendi manum meam et non fuit qui aspiceret. **¶** Despexistis orationem consilium meum: et increpationes meas neglexistis. **¶** Ego quoque in interitum uestrum ridebo et subsannabo cum uobis quod timebatis euenerit. **¶** Quando uenerit super uos tribulatio et angustia: tunc inuocabunt me et non exaudiam: mane consurgent ad me et non inuenient me: eo quod exosa habuerunt penitentiam et disciplinam et timorem domini non susceperunt. nec acquieuerunt consilio meo. **¶** Denique sanctus pater Gregorius in libris dialogorum recitat de quibusdam qui in extremis demones uisibiliter aspexerunt: aut alias ualde territi fuerunt: atque inducias saltem petierunt unius

diet. **¶** Aut dubium quam desiderio penitendi qui et de suis uolebant peccatis nec tamen profuit eis. **¶** Multa bis similia ex scripturis possem utique allegare: sed ad persuadendum beniuolo hec reor sufficere. **¶** Iuuenis. **¶** Quis ardua est uia salutis: et quis intutum est penitentiam in finem differre ac spe uite diuturnioris perseuerare in uiciis. **¶** Certe ut cerno multi spe uana fallunt seipsos. **¶** Et utrum deus omnipotens oculos sue pietatis immense, imundum et infectum cor meum aspiceret: et uiciosos a me aufert affectus. **¶** At ea que turpiter amo: et que male oblectant: in fastidium michi conuerteret. **¶** Senior. **¶** Saulati proficiscit: et successiue longius itur et quia peccata tua tibi incipiunt displicere inuoca dominum: et inuocare non cesses: fac quod in te est: acquiesce consilio et ea que ad detestationem turpium uoluptatum inducunt attende. **¶** Iuuenis. **¶** Que nam sunt hec precor te tange.

¶ Commemoratio horum que ad turpium ac prauarum delectationum detestationem inducunt. **¶** Articulus quartus. **¶** Senior.

¶ Quidam appetibilia reputantur: que tamen in fastidium fugam et odium conuertuntur si bene considerentur que ea comitantur que ad modum delectat aliquando ire ad loca amena. **¶** Sed si loca illa sint raptoribus atque latronibus plena tunc detur et horret eorum ipsa accedere. **¶** Sic uoluptas carnis suo modo appetibilis est: uerum si ea consideres que ipsam sequuntur abhorrebis eandem. **¶** Iuuenis. **¶** Que sunt ea? **¶** Senior. **¶** non solum eterna dampnatio in futurum: sed et multiplex malum tam culpe quam pene in presentem. **¶** Nepe ut scire potes: ad luxuriam uicia multa sequuntur: immo et propter earum plurima sunt mala. **¶** Nonne ex luxuria oriuntur excecatio mentis: fastidium

diuinorum: inquietudo ⁊ inconstantia cordis ⁊ precipitatio ⁊ inconsideratio mentis: stultiloquia. lubrica. scurrilia. turpiloquia. consumptio facultatum: eneruatio uirium: odia: lites: contentiones: diffamatio: imozigeratio: Demq; quo maior est uoluptas luxurie: ⁊ quo plura ac grauiora ei anexa sunt uicia: eo intollerabilior eterne dampnationis punicio eam sequitur: sicut in apocalipsi dominus loquitur: Quatuor glorificauit se ⁊ in deliciis fuit tantum date ei tormentum ⁊ luctum. Ecce quod breuis est delectatio fornicationis sed perpetua est pena fornicationis. Ideo recte asserit Aug⁹. Cui pro tam breui uoluptate dat diabo lo animam suam pro qua christus dedit seipsum in mortem ac precium ⁊ fudit sanguinem suum: stultissimus est mercator: aut fatuum mercatorem reputat christum. Insuper quemadmodum philosophi quidam egregium fassi sunt. In uiciis carnis maxima est turpitudine ⁊ inhonestas. Suntque uicia illa prorsus brutalia atque uilissima ⁊ brutis assimilant: imo incomparabiliter uiliorum ⁊ deteriozum reddunt hominem ac efficiunt. Ideo Innocentius recte dixit. De extrema libidinis turpitudine: que non solum mentem effeminat: sed ⁊ corpus eneruat non solum maculat animam sed ⁊ fedat personam. Omne namque peccatum quodcumque fecerit homo: extra corpus ipsius est: qui autem fornicatur: peccat in corpus suum. **Iuuenis** Nonne delectatio illa est naturalis ⁊ ab actore nature rationabiliter instituta? Non ergo tam uiciosa. **Senior** Secundum quod a deo instituta: nec uiciosa est neque illicita utpote ut imixta est actui conjugali a recta uoluntate mananti: Sed anexa actui uenero a peruersa uoluntate: diuino precepto contraria est ⁊ uiciosa. **Iuuenis** Si displicet deo illegittimus concubitus: cur deus perficit

ei infundendo animam fetui ex concubitu tali concepto? **Senior** Actus ille in quantum operatio potentie uegetiue ac generatiue a deo est ⁊ completum ab eo sortitur. uidelicet formam seu animam rationalem: non in quantum est actus uoluntatis peruersae. **Iuuenis** Nonne sapientissimus Salomon dixit? Feci mihi cantores ⁊ cantatrices: ⁊ delicias filiorum hominum: ⁊ omnia que desiderauerunt oculi mei non negaui eis: nec prohibui cor meum quin omni uoluptate frueretur: ⁊ oblectaret se in his que parauerat. Itemque nonne melius est comedere ⁊ bibere: ⁊ ostendere anime sue bona de laboribus suis? Quis ita uorabit ⁊ deliciis affluet ut ego? **Et respondit**: Letare iuuenis in adolescentia tua: ut in bono sit cor tuum in diebus iuuentutis tue ⁊ ambula in uis cordis tui. **Ac iterum**. Laudauit letitiam: ⁊ quod non esset homini bonum sub sole nisi comedere ⁊ bibere atque gaudere: ⁊ hoc solum secum afferret de labore suo in diebus uite quos dedit ei deus sub sole. **Senior** Ex libro quodam Salomonis iam allegasti que lubricorum affectum magis deseruire ⁊ fauere uidentur. sed uerba in eodem libro contenta ⁊ omnium iniquorum ac lubricorum: uanitate: uoluptate: ac impietatem reprobantia non aduertisti: aut ex proposito subtrixisti. Noueris ergo quod liber ille uocat ecclesiastes. id est contionator: quia in libro illo loquitur Salomon instar contionatoris in personis diuersorum ⁊ ad partem utramque: uiz nunc in persona carnalium: iam in persona sapientium uirtuosorumque hominum: quod etiam ex uerbis eius apertissime innotescit. Nam ⁊ auctoritati quam primo allegasti: adiecit. Cumque me conuertisset ad uniuersa opera mea uidi in omnibus uanitate ⁊ afflictione animi ⁊ nihil permanere sub sole. Porro secunde auctoritati adiecit. Homini bono

dedit deus sapientiam ⁊ scientiā ⁊ leticiā. Peccatori
autem dedit afflictionem ⁊ curam superfluā. Tertie
quoq; auctoritati mox addidit: Bc̄to q; p̄ his ōni
bus adducet te deus in iudiciū. Aufer irā a corde
tuo: ⁊ amoue malicia; a carne tua: adolescentia enī
⁊ uoluptas uana sunt. Interea q; uerba illa: Letare
iuuenis in adolescentia tua ⁊ cetera: non dixerit eo
sensu quo allegasti: constat ex hoc q; eodem loquit̄
libro. Memento creatoris tui in diebus iuuentutis
tue anteq̄ ueniat tempus afflictionis tue: ⁊ appro
pinquent anni in quibus dices non mihi placent.
Similiter quo sensu dixerit. Laudauit leticiam ⁊ q;
non esset homini bonum nisi q; comederet: ⁊ bibe
ret atq; gauderet. Elucescit ex eo q; in eodez codice
dixit. Melius est ire ad domuz luctus q̄ ad domū
conuiuū. In illa. n. finis ciutoz admonet hominū:
⁊ uiuens cogitat quid futurum sit. Itemq;. Dixi in
corde meo uadam ⁊ effluam. Deliciis ⁊ fruar bonis
⁊ uidi q; hoc esset uanitas. Risum putauit errorem ⁊
gaudio dixit: quid frustra deciperis: Et de uo Cor
sapientum ubi tristitia: ⁊ cor stultorum ubi leticia.
Ep̄ autem penitentia uirtuosaq; uita non sit differen
da: sed indilate ac iugiter excercenda. Salomō con
testat. quodcūq; inquitens potest ferre manus tua in
stāter operare: quia nec opus nec ratio nec sapiētia
nec scientia erunt apud inferos. Iuuenis. Obiectio
nibus meis sapiēter atq; plenissime respōdistis: nisi
q; ipsemet Salomō deliciis carnis se totū exposuit.
Benior. De hoc scriptura eum acriter reprehendit:
immo ex uicio illo ad tantam deuenit amentiam q;
ydola coluit ne suas cōtristaret delicias. Ex hoc ḡ
non datur hominib; licentia lasciuēdi: sed cautela
uitād. Iuuenis. Ecce Dauid uir sanctus preter sex

uxores legitimas legitur: 2° regum decem habere cō
cubinas: Conformiter in genisi recitatur q; Abrahā
filius concubinarum suarū largitus est munera. Bi
ergo tales uerū prophete ac patriarche non solū plu
res habuerunt uxores: s; ⁊ multas etiā; cōcubinas.
Cur simplicem fornicationē in tantum condēpnas?
Benior. ad hec tibi sequenti articulo respondebo.

¶ Enorme crimen sit adulterium: ⁊ qualiter in
telligendum sit q; aliqui sancti in ueteri testamento
acleze nature concubinas habuisse leguntur.

¶ Articulus quintus ¶ Benior.

Quamuis act; cōiugalit absq; peccato fieri
queat: dum in ipso non intendit uoluptas
sed proles ad dei obsequiū; edncanda: aut
perolutio debiti carnis: uel euitatio incontinentie i
contorali. multi tamen abutuntur cōnubio ⁊ suas
accedunt uxores nō maritali s; abulterino affectu:
hac cōcupiscētia predomināte: uoluptatem queren
tes etiā; extra limites ipsi; coniugū q; in hoc peccāt
mortalitar. Cum sanctus dicat Iheronim; Omnis
amator feruentior est adulter. In sua uoluptate ⁊
carnalitate sic excecantur ⁊ indurantur q; legitimis
non contētantur uxoribus: sed uagā excercunt luxu
riam iam cum solutis iam cum maritalitatis personis:
immo interdū cum personis religiosis. Deniq; quo
rundam talium tanta extat peruersitas q; cum uxo
res habeant formosas: bonas aut etiā; nobiles qb;
sine peccato possent uti. nihilominus tamen illis cō
temptis: potius delectentur turpibus ⁊ uilibus seu
aliis quibuscūbet puellis aut feminis cōmisceri: quo
rū iniquitas ineffabiliter est enormis: nec ullam ex
cusationem admittit. Iuuenis. Videtur tibi adul
terium esse tam graue scelus ut tāgis ¶ Benior. Iaz

Laborare oportet et si pro corporali sanitate recupera-
nda: pro temporalis lucro homines tot et tanta agunt
et patiuntur: cur pro animarum curatione pro euadendis
eternis suppliciis pro adeptione gratie et uirtutum:
et pro eterna felicitate laborare: et aliquid pati
piget? In Guillelmo parisiensi de uiciis et uirtutibus
inuenies. xiiii. temptaciones aut plures ac eius remedia.
que lecta lectorem edificant et instruunt ualde.
Iuuenis. Ora pro me quia ad ista me dare propono:
et feda corporis inquinamenta uitare. Verumptamen
diuitias mundi relinquere nundum paratus sum.

Exhortatio ad cupiditatem uitandam
Articulus septimus **Benex.**

Aduertere debes o iuuenis temporalia: et corporalia
bona: ordinata ad bona spiritalia et diuina sicut
medicina ad sanitatem: et sicut media ad finem.
Ideo si medicina nocet ac ledit: debilitat et occidit:
si habundantius accipitur quam ad sanitatem
requiritur: sic temporalia bona si plus appetantur:
congregentur: aut reseruentur: quam necessarium
aut utile est ad uirtuose uiuendum ad proficiendum
in gratia atque uirtutibus ad obtinendum salutem
eternam: culpa est et superfluitas que auaricia nuncupatur.
id est inordinatus amor temporalium rerum. Ideo dixit
apostolus habentes uictus et quibus regamur: his contenti
sumus. **Iuuenis.** Verte ex terrenis diuiciis
consequitur homo multa commoda: prouisione
securam: lautam refectionem: honorem: et famam: et
dignitatem. **Benex.** Non uides quod lauta refectione: pro
motio ad honores: reputatio hominum: preciosus uestitus:
habundans prouisio pro hac uita: sunt instrumenta
peccandi: periclitatio animarum: occasio

uiciorum: origo superbie: oculi causa: materia gula:
fomentum luxurie: impedimentum spiritualis amoris.
Propter quod dixit apostolus. Radix omnium malorum
est cupiditas: nihil nequam quam amare pecuniam. Itemque
uolunt diuites fieri incidunt in temptationem: et in
laqueum dyaboli et in desideria multa inutilia et nocua:
que mergunt homines in interitum et perditionem.
Hinc ait Crisostomus. Diuitia: um sequela sunt gula:
luxuria: ira intemperata: furor iniustus: arrogantia:
superbia: et omnis irrationalis motus. Innocentius
quoque. Diues inquit in superfluitate resoluitur: ractaria
effrenatur: currit ad libitum: corruit ad illicitum.
Iuuenis. Nonne hereditatem parentum meorum possidem
sine peccato possidere? Nonne multi diuites iusti
sue uirtutis: et sunt? Nonne christus diuites habuit quosdam
discipulos? Nichodemum: et Joseph ab aramatibia:
azarum et eius sorores: et obaniam: Susannam
et alios utriusque sexus nonnullos. Nonne omnis creatura
dei est bona? Cur ergo condempnas diuitias?
Benex. Si bene aduertisti non dampno diuitias:
nec omnes diuites dico iniustos: sed diuitiarum abusu
sue cupiditate: tenaciam. Unde affirmo quod paucissimi
sunt qui eis non abutuntur. Ideoque periculosum est
eas habere nec ultra quam utiles aut necessarie sunt ad
spiritalia bona liceat eas appetere. **Iuuenis.** Nonne
multa possunt aduersa et dampna ac pericula homini
euenire? propter quod prouidentie esse uidetur congregare
et reseruare diuitias: presertim cum in senectute
pluribus indigeat homo. **Benex.** Gregorius dicit.
In cassum plura portantur: dum prope est quod
itur. Dominus noster Iesus christus per omnem euangelium
textum nos docuit deum altissimum patrem uocare:
ut in ipso filialem confidentiam habeamus

atq; superfluum circa temporalia sollicitudinem as-
pernemur. Nec propter incertos futuroꝝ euentus
adueſos theſaurizemus: cum ⁊ bruta paſcat ⁊ ani-
mata ornet atq; gubernet deus. Hinc etenim ait **Da-**
thel. vi. De ſolliciti ſitis in craſtiniū qd manduce-
tis neq; qd iduamini: reſpicite uolatilia celi. quoniā
non ſeminant neq; metūt: ⁊ pater celeſtis paſcat ea.
Polite ſolliciti eſſe in craſtinum. Itemq; nolite the-
ſaurizare in terra. Quuenis. Si non licet ſollicitum
eſſe in craſtinum: non licet fructus terre congregare
in horreum. Venex. Per craſtinum intelligitur tem-
pus futurum. Quuenis. Uſq; in quantum licitum ē
sibi prouidere de neceſſariis uite. Venex. Dicunt
quidaz famoſi doctores: q; pro uno anno Quuenis.
Adhuc intelligere nequeo cur nō liceat diuitias poſ-
ſidere: ac conſeruare niſi ſecundum meſuram quaz
prefixiſti: utpote ꝑ ut utiles aut neceſſarie ſunt ad
ſpiritualia bona: cum poſſideantur titulo iuſto: ⁊ ex
ſucceſſione legitima: ⁊ multa bona opera fieri poſ-
ſunt ex ipsis. Venex. Omnia temporalia ⁊ terrena
ſunt donadei conſeſſa hominibus ad bene ⁊ ordina-
te utendū. Ita q; homines ſunt magis diſpenſatores
diuitiarum q; domini. Propter qd tenetur eis uti
ſecundum precepta domini dei ſui: cui ⁊ de omnib;
bonis eis conſeſſis daturū ſunt rationeꝝ. Audi ergo
quid ſancti patres Baſilius atq; Ambroſius dicāt.
Non minoris eſt criminis habenti ſua auerſe ac ca-
pere: q; cum poſſes ⁊ habes: indigentibus denegare.
ſurientium panis eſt quem detines: nudozꝝ indu-
mentum qd includis: miſerorum redemptio ⁊ cap-
tiuozꝝ abſolutio pecunia quaz in terra abſcōdis.
Tantoꝝ te ſcias bona inuadere quantum ꝑ poſſes ⁊
non uis preſtare. Hinc ait glorioſus Iheronimus.

Quicquid apliꝝ q; nobis opus eſt a deo accepimꝝ
pauperib; erogare debemus. Itaq; ſi qd° eis deputa-
tū ē noſtris cupiditatib; uel uanitatib; reſeruāus:
cū pauperes ī locis ubi ſumꝝ: paupertate ac nudita-
te deficere nouerimꝝ: ſciamꝝ nos de egeſtate illozꝝ
in die iudicii rationem daturus. Deniq; ut ſanctus
Thomas 2^a ſecūde declarat. Temporalia bona quib; ſuis
ſunt poſſidentis quātū ad proprietatem: tamē quā-
tum ad uſuz debent eſſe illozꝝ qui de eozꝝ ſuper-
fluo poſſunt ſuſtentari. Propter quod ſanctus ait
Baſilius. Si fateris ea tibi diuinitꝝ proueniſſe an-
inuiſtus eſt deus inequaliter res nobis diſtribuens:
cur tu habundias: ⁊ ille mēdicat: niſi ut tu bone diſ-
penſatiōis imita aſſequaris: ⁊ ille paciētie brauiꝝ
decoretur. Quuenis. Dimis artam facis uiam ſalu-
tis. Venex. Que dixi adhuc minus ſtrictē minusq;
terribiliter ſonāt: q; qd° filius dei in euangelio ait.
Faciliꝝ eſt camelum per foramen acus tranſire: q;
diuitem intrare regnum celozꝝ. Quuenis. Omnes
ergo diuites ſunt in ſtatu dampnationis. Venex.
Sicut libro ſancti Iob legitur. Deus potentes non
abicit: cum ⁊ ipſe ſit potens. Sicut dicere poſſumus
deus diuites non abicit: cum ⁊ ipſe ſit diues. Porro
chriſtus per diuitem intellexit amatorem diuitiarꝝ
imoderatꝝ: ad que inſinuandꝝ q; pauci ſunt diuites
ſic loqꝛ. Unde ⁊ uerbis ꝑmiſit illis: q; difficile qui
pecunias habent intrabunt in regnum celozꝝ. Qu-
uenis. Quid diuitias uehemētē affici conſueui: ⁊ quo-
mō poſſuz nūc affectū meū ab illis auertere. Venex.
Si conſideres q; diuitie ſunt tam periculofe ut dixi
⁊ q; eis ſunt tot annexa. q; etiam ſuperfluus amor
earꝝ ſit caritatis uenenū ⁊ auaricia appelletur: quā
apostolus ydolatrā uocat. Insuper ſi attendas

q̄ de⁹ sit infinite bōitatis: ⁊ p̄sus icōparabiliter me
lior atq; suauior: q̄ etia⁹ sp̄iritalia ei⁹ dōa que sunt
aīarū opulētia sint ineffabiliter digniora cūctis terre
nis diuiciis. Si q̄q; perpēdas breuitatē uite presen
tis: in cuius termino cuncta terrena relinques ac per
petuitatem uite sequētis: in qua sola sp̄iritalia uiua
re: sustentare: ⁊ beatificare te queāt. **N**ōne fatuu⁹
reputares: qui cernens lutum ⁊ stercoza: preciosissi
mis gemmis ac purissimo auro preferret. Quātoma
gis teipsum debes arbitrari isipiente⁹ q̄ diu deo bo
nitatis ac amabilitatis inense ⁊ sp̄iritalibus donis
ipsius ac felicitati eterne prefers hec temporalia ⁊ ca
duca. **N**ec quo ad hoc uis ea contempnere: q̄ a dī
uino amore: a gratia ⁊ uirtute: a sp̄iritali profectu
a salute perpetua te impediunt ⁊ auertunt. **U**uēis
Forcia sunt ⁊ sp̄iritalia sunt que dīcis: nec qd̄ obi
cere ualeam habeo: sed nec ex me ad hunc diuiciarū
despectum pertingere queo. **V**enio. **M**ac quod in
te est: te ad gratiam disponendo: ⁊ diuinū inuoca
adiutoriu⁹: nec deerit tibi. **N**ōne multi gētiles phy
losophi ex naturali ratione atq; uirtutibus acqui
sitis contempserunt ⁊ abiecerunt diuicias: ne eaz̄ amo
re ⁊ occupatione a studio sapientie naturalis impe
dirētur: quantomagis amore superuaturalis sapie
tie gratie gratumfacientis: infusarum uirtutū: atq;
donorum ⁊ fructuum sp̄iritus sancti: beatitudinis
quoq; future ac sempiternę: ⁊ maxime icūitu dei tui
⁊ amore id ferre debes: ut saltem necessariis sis con
tētus. **U**uēis. **B**onum esset sic agere: sed quis
potest. **V**enex. **N**usillanumis manes: cur in te stas?
⁊ uere quia non stas fige anchoram spei tue ī domi
no. **A**n non uides q̄ multi elegantes: docti: locuple
tes: nobiles: adolefcētes: ac iuūēs quotidie deserāt

mundū: parētes: cognatos: consortes: ⁊ cuncta que
habēt: habituriq; erant ī seculo: ⁊ claustra ingrediū
tur: immo ⁊ ordinem cartusiense⁹: in quo sub perpe
tua manent clausura: uehementer consolati a sancto
Uhoma de aquino dicente. **H**ic differt in regno ce
lorum libertas unius ab alterius libertate: sicut dif
fert claritas corporum ⁊ incrementa uirtutū: quia
quanto amplius in hoc mundo quisq; fit seruus
omnium propter denm. **S**icut apostolus: qui cum
esset liber fecit se seruum omnū: quātomagis homo
seipsum stringit sponte in uis preceptorum: ⁊ semī
tis consilioꝝ sacre scripture obseruatione regula
ri: castigatione corporali: tāto liberior erit ī patria
celesti. **I**t̄ quanto minus quisq; occupatur uanitati
bus: sollicitudinib⁹: officiis: amīnistratiōe rerum
temporalium: ⁊ quanto minus appetit dignitate:
honorem: secularem prelacionem: hominum laudē:
inimicorum uindictam: temporalium rerum effluen
tiā: carnalem amīciciā: secularem leticiam: hominū
placēciam: ⁊ similia. que elongant a deo. tanto libe
rior erit in mūdo: ⁊ tāto liberior fit in celo. horum
singulorum appetitus hic ⁊ in futuro ualde cuiusli
bet diminuit libertatē. **U**uēis. **V**ideo ⁊ amīroz nec
sine speciali gratia id fieri posse reoz. **V**enex. **N**un
quid personarum acceptor est deus? **N**ōne prope
est omnibus inuocantibus eum perseueranter in ue
ritate: nec ulli se disponenti sue gratie denegat opē?
Uuēis. **M**ecce ex his ad diuiciarum contemptū
inclinor: ⁊ contentari necessariū propono. **D**erūp
tamen ad honores mundi: ad laudes humanas: ad
dignitates ac presidentiam adhuc cor meū afficit:
seq; adhuc licite affici arbitrat̄ur: cum iuxta phy
losophum **H**onor uideatur p̄miū esse uirtutū.

¶ Soliq; sapiētes ac uirtuosi principatu ac prelato
ne sunt digni. ¶ **Senex.** Talis affectio christiane reli
gioni non congruit: immo ambitionis est uicium: et
uere humilitati cōtraria: et uicioꝝ grauissimoz origo
quemadmoduz in sequenti tibi capitulo pandam .

¶ **¶** ad ueraciter christianum pertineat gloriā et ho
nozem mundi: laudes humanas: et promotionem .
ad presidendum aspernari ac fugere.

¶ **¶** articulus octauus. ¶ **¶** Senior:

¶ **¶** Nire te puto sanctam humilitatez fundamē
tum esse uirtutum: sicut superbia mater est
origo omniū uictoriū . ¶ **¶** Ignosce ergo teipsuz
et ita intelliges an liceat tibi appetere principatum:
honorem: laudemq; hominū . ¶ **¶** Iuuenis . ¶ **¶** Ignosco
me rationalem creaturam: non totū irrationabilib;
creaturis eminentioꝝ . sed multis quoq; hominib;
doctioꝝ atq; in multis preminentē hīs inter quos
uiuo et ambulo: propter qd° dignū me arbitror ho
norari ab ipsis: atq; preesse . ¶ **¶** Senior . ¶ **¶** Si propter
huiusmodi eminentias tuas contendis aliis presi
dere: non deerunt qui in hīs aut similibus aut certe
maioribus donis erunt aut reputabūt se excellentio
res te et tue promotioni inuidebunt ac resistent ac tibi
preferri nitentur . ¶ **¶** Sicq; inter illos oriet̄ dissensio
displicentia: inquietudo: suspicio . rancor: lis . atq; cō
tencio . ¶ **¶** Iuuenis . ¶ **¶** Pec quotidie oriri inter eos q ad
principatum et prelatoꝝ aspirant experientia mō
strat . ¶ **¶** Senex . ¶ **¶** Quomodo ergo opinaris te id licite
affectare ex q° tot uicia oriuntur? et qd° affectantez
sic maculat: inquietat: atq; ab omni profectu spiri
tali . et uera mentis tranquillitate impedit et elōgat?
¶ **¶** Iuuenis . ¶ **¶** Donec aliq iusti pro picipatu obtinēdo

.Cvii.

aut conseruādo decertant. ¶ **¶** Senex . ¶ **¶** His qbz iure suc
cessionis aut alio titulo iusto competit principatus
pro eo possunt certare: diūmodo recta sit eozum in
tencio: et ipso se dignos exhibeant principatu . Aliū
de uero ad presidentiaꝝ aspirare presertim ad eccle
siasticas dignitates aut promotiones quibus cura
annexa est animarū: presumptuosuz ambiciosum in
cautum immo stultum censet . ¶ **¶** Iuuenis . ¶ **¶** Donec his
qui uigent ingenio ac prudētia iure naturale opetit
presidere ut ait apostolus . ¶ **¶** Senex . si ingenio ac ue
ra prudētia que sine aliis uirtutibus non habetur
presertim infusa prudētia polleant ceterosq; trans
cendant: preesse sunt digni . tamen non consequitur
q seipos ingerere debeant aut presidentiaꝝ affecta
re . Cum Crisostom⁹ dicat q primatus fugientem
desiderat: desiderantē horret: sed prestulari et humi
liare seipos subēē et obedire q° usq; uocent̄ legitime
uenit . Cū dicat apostolus . ¶ **¶** Nemo assumit sibi ho
nozem: sed qui uocat̄ a deo tanq; aaron et Moyses
De qui sapientes estis in oculis uestris et coram uo
bismetipsis prudentes et spiritū habetis in naribus
quare uitādus es et cetera . ¶ **¶** Unde et Paulus . ¶ **¶** Nol
te iquid esse prudētes apud uosmetipsos . q si? ¶ **¶** De
his qui oculis suis prudentes sunt: quantomagis
his qui se reputant aliis prudentioꝝ: potissime cū
infusa prudētia presupponat caritatem: in qua ne
mo se esse cognoscit p certo: sine reuelatiōe diuina .
¶ **¶** Cum caritas secūduz sanctum Augustinum dicat̄
esse motus animi ad diligendū deum propter deū:
et se et proximum propter deum . ¶ **¶** Et nota quia cum
dicitur: caritas est motus animi: motus corporis re
mouetur: quia quāuis sit aliquādo opus caritatis
tamen non est ipsa caritas: et quia mouetur anim⁹

ad uindicandum ⁊ similia: additur ad diligendum .
Sed quia mouet animus ad diligendum seculuz ⁊
transitoria additur : deum : ⁊ ne aliquis expetat a
liud a deo premium q̄ ipsum deum recte subiungit
propter deum : ⁊ item quia nullus debet seipsum di-
ligere propter seipsum : nec proximum propter proxi-
mum : conuenienter subdit ⁊ se ⁊ proximum propter
deum . Homo nec per se est : nec per se bonus est : sed
a deo est : ⁊ a deo bon⁹ . Similiter dico de angelo ⁊
de quacūq; creatura . Deus uero per se ⁊ per se bon⁹
est . Sed iam plenius exprime mihi qd sis . Cum enī
dixi agnosce teipsum non id amonere intēdi ut nes-
cias quid sis diffinitie seu per naturam : ⁊ quantum
ad dona fortune que bonis ⁊ malis extāt cōmunia .
sed ut penses qualis sis per conuersationem . **Iuue-
nis** Defectuosum ⁊ fragilem me esse non denego .
Senior Si ergo hucusq; nō respexisti teipsum : nec
sub superioris regimine iuste uixisti : q̄ colore appe-
tis presidere ? Intuere quante debeat esse uirtutis
qui dignus est preesse hominibus . Nonne iudex de-
bet esse quasi uiua lex ac animata iusticia ut nusq̄
ab equitate ⁊ ueritate declinet : q̄ si quis uera careat
humilitate utpote ambiciosus : cū Crisostom⁹ dicat
q̄ primatus se desiderantem horret : ⁊ fugientem de-
siderat : sicut umbra fugientem sequitur : ⁊ appetitorē
fugit . Unde nemo assumit sibi honores : sed qui a
deo uocatus est sicut Aaron : o q̄ longe distat a uir-
tuositate . Deniq; si uniuersa ⁊ singula tua peccata
clare ⁊ efficaciter penses ac prepēdas : nec te palpas :
nec dissimulas : Non iam primatu : honore : laude : ⁊
gloria : sed omni deiectione : confusione : uituperio : ⁊
subiectione dignum te reputabis . Itaq; qui uirtuti-
bus ⁊ profunda humilitate exercitatus nō est : ut q

subesse ac prompte obedire nō didicit recto corde :
non simulatorie aut nequiter : superioribus : equali-
bus : etiam inferioribus non est aptus ⁊ dignus pre-
esse . Nec enim idoneus est alios in uirtutibus edoce-
re : qui in uirtutibus non est practice doctus : ac per
multas ⁊ uarias tribulationes exercitatus . **Iuuenis** .
Si hec ita se habent : quid est q̄ in ecclesia non soluz
ad secularia officia ⁊ ad dignitates ciuiles : sed ad
spiritualia quoq; regimina ⁊ ecclesiasticas prelaturas
multi iexercitati ⁊ iuuenes seipsos ignorant : ⁊ per
consequens cetera omnia secundum Crisostomum
inflati scientie spiritu : aut littera que occidit : seipsos
ad talia ingerentes quotidie promouēt ? **Senior** .
Allegare inconuenientia non est satisfacere ueritati :
s; absurditates augere siue detegere : quoniā id qd
tangis assidue agit : ideoq; prochdolor uehementer
ecclesia declinat : ⁊ innumerabiles taz presedentes q̄
subditi pereunt ac dampnantur . Interea si tales ad
presidendum sic aspirantes distractionem pensarent
diuini iudicii : nequaq; se tanto innodarēt periculo .
Et qui pro seipsis non sufficiunt summo iudici red-
dere rationem : nequaq; statum illum appeterent : in
quo pro aliis quoq; obligarentur ratione reddere
altissimo ⁊ equissimo iudici . Scriptuz est enī . Iudici-
cū equissimum hūis qui presidet fiet : ⁊ exiguo . i .
subdito humili misericordia . **Iuuenis** . Si tam pe-
riculosuz est presidere : miror q̄ aliquis cupit prima-
tum . **Senior** . Quid electus ⁊ illuminat⁹ Gregori⁹
dicat audi . Unusquisq; toties ad apostasie crimē
dilabitur : quotiens preesse hominibus gloriat . Et
rursus . Totiens deum meum precedere cupio . quo-
ciens proximis meis preesse desidero . ⁊ quoniā nūc
iudicem esse delectat : christum iudicem uidere i die

iudicium non delectabit. Item numerari uicia nequeunt: que ex ambitione procedunt. Hinc et sanctus Bernardus discernit. Ambitio crux ambientium quo modo omnibus placens omnes torques: Et denuo Quid magis mirandum? quid amplius detestandum? quid grauius puniendum quam quod uidens filium dei summum in regno angelorum factum nouissimum in regno hominum apponat adhuc magnificare se homo super terram. **I**uuenis. Adiuor quod christus in euangelio ista non tangit. **V**enior. Non solum in euangelio tangit hec: sed exemplo et uerbo apertissime percutit et dampnat et confundit totius ambitionis iusticiam: omnis arrogantie uanitatem: uniuersam laudem humane glorie: secularis transitoriique honoris affectionem. Nonne Iohannis sexto narrat. Sciens Iesus quod uenturi essent ut raperent eum et facerent eum regem fugit in montem solus? Nonne de christo uere dixit apostolus: quod proposito sibi gaudio suscepit crucem: confusione contempta. Et denuo Christus non seipsum glorificauit ut pontifex fieret: sed qui locutus est ad eum. Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Nonne in euangelio ait. Discite a me quia mitis sum et humilis corde? Nonne frequenter locutus est. Qui se humiliat exaltabitur: et qui se exaltat humiliabitur? Denique ipse uenit in mundum hunc et in mundo hoc: inter homines conuersari elegit: non in opulentia temporalis: non in deliciis carnis: non in mundano honore: non in potestate et gloria sed in maxima paupertate in corporali afflictione: in profundissima humilitate: abiectioe: persecutioe: obediencia: seruitute: factus obediens patri usque ad mortem. Et dixit. Filius hominis non uenit ministrari sed ministrare. Preterea cum in cena nouissima facta fuisset

inter discipulos adhuc imperfectos et rudes contentio: quis eorum uideretur esse maior. Respondit. Reges gentium dominantur eorum: et qui potestatem habent super eos benefici uocantur: uos autem non sic: Sed qui maior est in uobis fiat sicut minor: et qui precesor est: sicut qui ministrat. **M**arci quoque. x. loquitur. Quicumque uoluerit fieri maior erit uester minister: et quicumque uoluerit inter uos primus esse erit omnium seruus. Atque ut Mathei. xviii. recitatur. Interrogatus ab apostolis Iesus. Quis maior est in regno celorum: respondit. Nisi conuersi fueritis et efficiamini sicut paruuli non intrabitis in regnum celorum. **I**uuenis. **U**t uideo humilitas in primis necessaria est: et ipsa precipue commendatur. Estque necesse ut homo in oculis sue mentis sit uilis et modicus et deprimat: et non extollat se ipsum: et cupiat obedire: subesse: ac peruiuari: potius quam iubere: preesse aut promoueri: quamuis hoc totum satis difficile uideatur implere. **V**enior. Hoc totum facile fiet nobis et paulatim delectabile erit si consideremus omnem quotidie domini nostri Iesu christi humilitatem: obedientiam: subiectionem: propriasque defectuositates: et innumerabiles quotidianasque culpas. Sed et naturales defectus in corpore: sed in anima sordes feditatesque carnis: et quod a nobis ipsis nil habeamus nisi nasci: peccare: deficere: et mori: immo quod nec ad momentum possumus manere in esse: nec aliquid merito agere nisi ex confirmatione: et dei gratia cui omne bonum semper ascribere obligamur. Si demum pensamus quantum displiceat deo: et quantum nocet homini superbia quantaque mereatur dampnationem: quantum etiam placeat deo: et quantum profit homini beata humilitas: quam describit Bernardus dicens. Humilitas est uirtus qua

ipso infernali incendio gehennaliq; frigore cruciat
quantum ipsa metis desolatione: angustia: despera
tione: pressura: duz iugiter pensant tantam eorum ca
lamitatem perpetue duraturam. Demonum quoq; so
cietas ⁊ horrendus aspectus penalissimus est damp
natis. **Quuenis.** Intuenda ⁊ iugiter pensanda sunt
ista: q; si pro quolibet peccato mortali quacumlibet
paruo infligitur tanta pena ⁊ punicio: q; intolleranda
ac uehementissima erit eorum pena qui grauioribus
uiciis implicantur: immo multis mortalibus sordet
criminibus. Sed dic an etiam uenialia puniantur in
inferis: ⁊ q; diu? **Genex.** Deus iustus nullum maluz
quantumlibet modicum deserit impunitum. Nonne
christus in euangelio dicit. q; de omni uerbo otioso
exigenda sit in die iudicii ratio: quanuis ergo pecca
to ueniali non eterna sed temporalis pena debeatur
secundum se: tamen inquantuz est coniunctum culpe
mortali ⁊ ratione status miserorum in inferno in quo
nulla est redemptio. Dicunt doctores cummuniter q;
etiam uenialia in inferno eternaliter puniantur. **Quu
uenis.** Grandem formidinem ⁊ tremorem mihi ista
incutunt: ⁊ certe insensati sunt qui ista non pensant:
s; absq; terrore ⁊ freno perpetrāt mala. **Genex.** Mul
te ⁊ magne sunt peccantium stulticie. **Prima** est q; pes
simo ⁊ crudelissimo suo hosti deseruiunt a quo tato
grauiora recipient ac sustinebunt tormenta quanto
plus seruerunt ⁊ acquieuerunt illi. **Secunda** quia a
summo ⁊ optimo suo amatore sc; deo auertunt se ⁊
eius uoluntati: preceptis: documentis: ⁊ consiliis re
nuunt consentire. **Tertia** quia spiritaliter corda sua
excecāt. **Iuxta** qd scriptuz est. Excecavit eos mali
cia eorum. **Quarta** est. Quia letaliter uulnerant imo
⁊ occidunt aīas suas: Sicut i libro sapientie scriptuz

est: homo per maliciam occidit animaz suam: Et ite
rū. **Ps** qd mentitur occidit animaz. **Quinta.** Quia
seipos dyabolo incorporat: illaqueant: tradunt:
⁊ uendunt. **Sexta** quoniam omnia precedentia me
rita sua mortificant. **Septima** Quia omnes spirita
les suas diuicias. sc; gratias: uirtutes: ⁊ dona spiri
tus sancti amittunt. **Octaua.** Quia spiritum sanctū
eiusq; inhabitationem piissimam a cordibus suis ex
cludunt: atq; in eis dyabolo exhibent mansionem.
Nonna. Quia scienter ⁊ sponte ad inferos gradiūt.
Decima quoniam uilia corpora sua preferunt suis
nobilibus ⁊ immortalibus animab;: magisq; amat
ac querunt temporalia q; eterna: presentia q; futura:
terrena q; celestia: carnalia q; spiritalia ac diuina.
Undecima est: q; demonibus suggerentibus acquies
cunt: ⁊ angelorum sanctoruz inspirationibus inobe
diētes existunt. **Duodecima:** q; matrem suaz ecclesia
⁊ bonos prelatos spiritalesq; patres suos audire cō
tempnūt. **Quuenis.** Incomparabiliter magne ⁊ inex
cusabiles sunt iste stulticie. **Hūc** de effectib; uicioz
aliquid adde. **Genex.** Quemadmoduz caritas uir
tutesq; cetera faciunt hominem dei amicum: filiū ad
optiuuz: seruu; fidelem: eterne uite heredem: mebrū
ac militem christi: deo consimilem ⁊ unicum. Sic de
peccatum mortale facit hominem aduersarium dei:
filiū ac seruum ⁊ membrum dyaboli: dignū penis
inferni: spiritaliter mortuum: miserū: pauperē cecū ⁊
nudū: Ita q; sue salutis sit immemor: nec sua aduer
tit pericula: nec ea que dei sunt sapit. sed nec uictorū
suorum percipit lesiones. Immo ad ea que suam cō
cernunt salutem insensibilis extat. Venialia quoq;
peccata ad mortalia disponunt: caritatis feruorem
spiritalē cōsolationē impediūt: a profectu retrahūt

ita q̄ cū ingenti alacritate spiritaliq̄ gaudio seruiet
 ei: sicut hortat' propheta. Seruite domino ī leticia.
 Introite in conspectu eius ⁊ in exultatione. Paul⁹
 quoq̄. Gaudete in domino semper. Verum ad hec
 impetranda ⁊ conseruanda necesse est carnales ⁊ mū
 danas cōsolationes despiciere ac uitare ⁊ coram deo
 timorate custodire: ac sollicitē ambulare cogitando
 ⁊ uenerādo assidue dei omnipotentis presentia. Tu
 uenis. Magna sunt hec: uirtus tamē ut puto ex sua
 natura est ardua: estq̄ difficīle ac laboriosuz actib⁹
 uirtutū insistere. **Genex.** Delius intueri: Suid ē
 dulcius ⁊ quietius caritate: pietate: mansuetudine:
 patientia: sobrietate: quid uero amarius ac penali⁹
 inuidia ⁊ rancore: crudelitate: indignatione: ira im
 paciētia ⁊ gulositate. Virt⁹ ergo ex sua natura sua
 uis est: ⁊ actui suo habet delectationem annexā. Id
 circo menti bene disposita delectabile est uirtutuz ac
 tib⁹ iberere ⁊ spiritalibus exercitiis occupari. Suid
 dulcius anime deuote ac feruide q̄ deum orare psal
 lere: laudare: contemplari: diligere: ⁊ ipsum in bra
 chijs caritatis intra se amorose constringere. Hinc
 Iacobus apostolus assignans quedā remedia pra
 ue tristitie expulsiua ait. Tristatur aliquis uestrum
 oret equo animo ac psallat. **Tu uenis.** Vnde ergo
 oritur difficultas insistendi actibus uirtutuz in mul
 tis hominib⁹. **Genex.** Dimissis peccatis manēt ad
 huc in homine nouiter conuerso reliquie peccatorū.
 id ē pronitas ad peccanduz: difficultas ad bene agē
 dum: infirmitas resistēdi temptationibus: ex pristi
 na assuefactione iniqua. Hee namq̄ reliquie uiciorū
 paulatim tollūt' per exercitia bona: per assuefactio
 nem ad meliora: per caritatis profectuz per diligētē
 excercitationem in ōni uirtute: sicq̄ uicij extirpatis

cum suis reliquijs ⁊ passionibus reformatis uirtus
 dulcescat atq̄ facillimū fit uirtutum actibus occupa
 ri: deo uniri: in ipso quiescere: ⁊ ea que dei sunt ac sa
 lucis attendere. Immo sic mens in affectum totius
 boni honesti totaliter transformatur ac ī deo forma
 tur: atq̄ ab eo quotidie copiosi⁹ locupletatur: lim
 pidius illustrat': frequentius uisitat': ualidi⁹ quoq̄
 accenditur ⁊ liberiores consolationes sortitur: ita ut
 cuz uiro sancto dici possit deo: Secundū multitudi
 nem dolorum meorū consolationes tue letificauerūt
 animam meam. Et cum apostolo. Benedictis de⁹
 qui consolat' nos in omni tribulatione nostra. **Tu
 uenis.** Bona ⁊ cōsolatoria sunt hec uerba. **Genex.**
Si deus in isto exilio in ualle hac lacrimaruz in h⁹
 penitentie loco suos electos taz dulciter consolatur:
 ⁊ tanta carismata gratiarum eis largitur: quantam
 putas beatitudinem q̄ gloriosam ⁊ copiosam merce
 dem preparauit eis in celis: in throno glorie sue in
 patria beatorū. **Tu uenis.** De hoc audire te: apto.
Genex. Spes ⁊ consideratio premiū minuit uiz fla
 gelli: ⁊ difficultates laboris alleviāt. Si ergo perpē
 deris q̄ inestimabilem exuberantissimaz atq̄ eternā
 mercedem felicitatem ⁊ gloriam preparauit deus al
 tissimus suis fidelibus seruis pro temporali eorum
 obsego: pro breui labore: pro modico cultu: maxie
 autem pro pia ⁊ feruenti eorum affectione ad deū.
 Fateberis nihil dignuz ad premia illa celestia te age
 re posse. Nō terrebis: s; delectabit te penitētie labor:
 obsequium dei ⁊ ōnis aduersitas. De hoc dicit pius
 papa Gregorius. Nemo sanctorum ad celestem glo
 riam nisi patientiam seruando peruenit. Immo qui
 fuerit patientior ad iniuriam: potentior in regno ce
 lozum constituetur ⁊ consortiū angeloz merebitur.

Omnes enim quos deus preordinauit ad uitam: flagellorum stimulis et spiritu erudit cōpunctionis. **F**amuli ergo dei hic a deo flagellantur: qui si patienter sustineant recipient post huius uite decursum pro laboribus requiē: pro obprobriis gloriam: pro contumeliis honorem: pro defectu gratie habundantiam: pro siti refrigerii fontem: pro fame celestis mensē delicias sempiternas. **U**nde sancti uiri tēporales labores et penas: tribulationes et angustias lucrū putāt: quia per illas eternas se euasuros non ignorant: tamen si cum effectu passio domini ad memoriā reuocetur: nihil adeo durū quod non equo animo tolleretur. **U**nde et apostolus. **N**ō sunt cōdigne passiōes huius temporis ad futurā gloriam et cetera. **E**t rursus. **I**d quod in presenti est momentaneum et leue tribulationis nostre supra modū in sublimitate eternū glorie pondus operatur nobis: Immo si possemus quotidie milies mortem pati pro gloria illa et mille annis deo seruire pro fruitione illa beatifica summī boni pre unam diem habenda: adhuc non esset cōdigna omnis hec passio et uniuersa hec seruitus ad tantam mercedem et gloriam: que consistit potissime in clara imediata ac iocundissima uisione diuine essentie atq; in plenissima ac suauissima fruitione bonitatis eterne et infinite. quāq; incomparabiliter putas esse iocundum summī et adorandī dei uultum super pulcherrimum in seipso clarissime intueri eiusq; infinita dulcedine ad libitū frui cum ipse gloriosus deus sit. **U**niuersis et singulis creaturis propter infinite pulchrior: melior: amabilior: dulcior: perfectior atq; felicitior. **U**nde de conspiciere qualiter natura nostra ab unigenito dei filio sit in unitatē persone assumpta: gratiosissime decorata et gloriosissime exaltata. **U**idere

insuper electissimam et preclarissimam dei genitricem ac uirginem mariam omnesq; ordines angelorum: ac ciuiū supernorum. **I**uuenis. **T**ante mercedis et glorie consideratio: tam immensa et nunq; finienda felicitas: omnes torporem pigritie: omnem horrorem laboris omne tedium merito debent excludere: alacritatē ingerere: caritatē accendere: ad indefinenter excitare profectum uirtutum. **V**enex. **S**uauis hoc ita est potius tamen debemus deo seruire et ipsum diligere propter puram ac infinitam bonitatem: honorabilitatem. et sanctitatem ipsius: q̄ premiorum intuitu. **I**uuenis ad hoc successiue pertingit. **U**erūptamē de cecitati felicitate et gloria illa plus aliqd audire in ardesco. **V**enex. **Q**uid tibi plus dicere possum? **A**postolus dicit. **E**d oculis nō uidit nec auris audiuit: nec in cor hominis descenderunt que preparauit deus diligentibus se. **E**cce tanta est caritas: liberalitas: dignatio dei ad suos electos q̄ preparauit eis seipsum: ut sue glorie infinite sint participes: cōsortes: et ipsum possideant: intueant: et gustent: sicuti in seipso est. **A**tq; q̄ ipse per naturā: sint ipsi per participationē et gratiam consummatam. **S**icq; plenissime transformantur ac felicissime absorbeantur in ipsum et inaueritabiliter ac eternaliter cum securitate perfecta stent in tenti uultu glorie eius cum ardentissima caritate et supereffluentissima bonitate. **C**erte tanta est pulchritudo deitatis eterne: tāta iocunditas uisionis lucis diuine increate: talis dulcedo beatifice fruitionis summe ac prestantissime bonitatis: ut quāuis nō liceret manere in illa gloria nisi horula una: propter hoc tamen innumerabiles anni seculi huius pleni deliciis merito cōtempnerentur. **I**bi incessabilis et infatigabilis laus creatoris contentatio plena: ita ut nil amplius

appeti possit summa concordia: inuiolabilis amor:
inuariabilis status: eterna securitas: iocundissima
prospus societas. **I**uuenis. **S**atisfecisti desiderio
meo et nunc toto corde cum ingenti affectu ad peni
tentiam et conuersionem indilatam paratus suz: sed
precor dignare me informare qualiter inchoandum
prosequendum et consummanduz mihi sit.

Qualiter penitēs et conuerti uolens debeat inchoa
re prosequi et complere. **A**rticulus undecimus et ul
timus. **S**enior.

Sicut sanctus asserit Augustinus. **I**niciū bo
norum est confessio malorum. **I**n primis g^o
debes in secreto et quieto loco uitam tuam
preteritam diligenter discutere: peccata tua omnia
quātum poteris ad memoriam reuocare: atq; de eis
intra te cordialiter ac uehementer dolere: sicq; ad cō
fessionem procedere: et ea distincte ac dolorose cum
pleno emēdatiōis proposito cōfiteri: et quicq; tibi
pro satisfactione a confessore iniungitur: deuote et
i statu salutis humiliter adimplere. **E**t a recidiuo in
cessanter cauere. **D**einde cuz dicat saluator si uis ad
uitam ingredi oportet te precepta dei et ecclesie omnia
obseruare quantum ad tuum pertinet statum: quia
ut ait apostolus Iacobus. **S**i quis totam legez im
pleuerit: offendat autem in uno: factus est omnium
reus. **D**ebes ergo deum super omnia toto corde dili
gere et teipsum et omnia tua et cuncta que agis: cogi
tas: appetis aut loqueris: ad dei honorem et gloriaz
et ad diuini amoris ordinare profectum. **S**uatuoꝝ
nouissima tua iugiter in memoria habere. **P**otam cō
uersionem tuam in timore dei inicali ac filiali et
in profunda ac stabili fundare humilitate. **C**oram

proximis exemplariter uiuere: ad resistendum temp
tationibus semper paratus esse: in dubiis querere a
sapiētibz et discretis concilium et doctrinam. **S**uo
tidie atēq; eas dormitiū examina temetipsuz qualiter
die expēderis: qd mali i ea cōmiseris. qd boni omi
seris: et sic de omnibus tuis peccatis quotidianis. p
culpīs: dole: ingemisce: plora: ueniam pete: emenda
tionē propone: et suo tēpore cōfiteri itēde. **I**n omni lo
co decēter et pudice te habe. mox quādo euigilas cor
tui leua ad deū: ac salubria meditando: et dū surgis
prio qre regnū dei et iusticiam eius ac die fructuose
expēde. **I**n cibo: potu: sōpno ac uestitu moderamē
obserua. **P**assionē dñi nostri Iesu christi quotidie
diligēter reocgita mot; ai ac passiōes uince: et rege:
proxis esto benign; affabilis: caritatiuus: pauperi
bz liberalis: imo ad oia opera misericordie tā corpo
ralia q; spūritualia p posse intēt;: ligūā refrena. **I**n
exterioribz occupatiōibz tuis mētez ad deū multoti
ens erige: discretionē i cūctis obserua: presētā dei af
sidue pēsa. **I**usticiā dilige: esto sincer; omni calliditate
duplicitate simulatione exclusis: maioribus esto sub
ditus. **N**emini quicq; debeas nisi ut diligas omnes: i
biis et cōsimilibz te exerce profice et perseuera. **H**uue
nis. **S**aluberrē proz; doctrīe cui deo prestāte obtē
perare conabor. **E**t nūc. o senior uenerande: o pater
dilecte ex totis precordiis grās tibi ago: me totū tū
bi exhibeo ac rependo. **B**enex. **C**ōuersioni ac gratitu
dini tue toto corde congratulor: de tuo profectu in
domino letor. **P**restet nobis altissim; taliter cōuer
sari i seculo isto quotidie ut uite hui; opleto curri
culo cōgregemur et beatificemur simul i celo i creatore
et saluatore nostro qui est super oia deus sublimis et
benedictus. **A M E N.**

Speculum conuersionis peccatorum editum a uenerabili patre ⁊ domino: domino Dyonisio Kikel alias de leuuis ordinis cartusiensium professore. Sui sanctimonia uite: litteraturaq; uelud sidus emicuit: ut in hoc opusculo: uerū ⁊ in ceteris q̄optimis uoluminibus fere innumeris patet.

Tabula articuloꝝ precedentis opusculi quod dicitur speculū conuersionis peccatoꝝ sequitur.

Prologus in quo iustus increpans nititur conuertere peccatorem renitentem.

Captatio beniuolētie senis ad iuuenē cōuertēdū.
Articulus .iij.

Cū periculosus impiū ⁊ dampnosus sit penitētia; usq; ad tempus egritudinis aut senectutis differre.
Articulus .iiij.

Declaratio per scripturariū testimania ⁊ exempla q̄ paucissimi uere in fine peniteant qui ante scelerate uixerunt. Articulus .v.

Commemoratio horū que ad turpium prauarū delectationum detestationem ac fugam inducunt.
Articulus .viij.

Cū enorme crimen sit adulterium ⁊ qualiter intellegendum q̄ aliqui sancti in ueteri testamento ac lege nature leguntur concubinas habuisse.

Articulus .x.

De multis remediis contra uicia carnis.
Articulus .xiiij.

Exhortatio ad cupiditatem uitandam
Articulus .xv.

Cū ad ueraciter christianum pertineat gloriā et honorem mūdi: laudes humanas: promotionem ad presidēdū aspernari et fugere.

Articulus .xviii.

De hiis que ad horrorem et fugā peccati inducūt: et de enormitate ac grauitate peccati. De stulticiis quoq; peccatoꝝ et de effectibus uicioꝝ.

Articulus .xix.

Exhortatio confortatio et cōsolatio ad aggrediendum niriliter ⁊ iocunde uiam salutis: penitētia; salutarem: conuersionem perseuerantem.

Articulus .xx.

Qualiter penitens et conuerti uolens debeat inchoare prosequi et complere.

Articulus .xxi.

∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴

Impressum . Alofti . In Flandria .

Anno . M° . dccc° . Lxxiii .

+ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴